

Výsledky sčítání tetřeva hušce na tokaništích v oblasti Luzenského údolí

Vypracoval: Aleš Vondrka, 4/2026

První novodobý systematický monitoring populace tetřeva hušce v oblasti Luzenského údolí realizoval Luděk Bufka v letech 2003–2005 (Analýza výskytu tetřeva hušce na lokalitě Luzenské údolí).

Studijní území bylo vymezeno na severu oblastí nad Březnickou myslivnou, po Tomandlův křížek (pozn.: zřejmě Trampusův), na západě linií Velký Špičník, na jihu Luzným a na východě hřebenem Velké a Malé Mokrůvky a Mrtvého vrchu.

Na základě terénního monitoringu byla tehdy odhadnuta početnost tokajících samců na 8–10 na ploše přibližně 10–12 km². Tento údaj však nelze interpretovat izolovaně, neboť studované území nepředstavuje uzavřenou populační jednotku. Naopak je součástí širšího, prostorově propojeného systému výskytu v jádrové oblasti šumavské populace, v němž dochází k pravidelné výměně jedinců mezi jednotlivými lokalitami.

Vysoká koncentrace tokanišť na malé ploše a doložené meziroční posuny jejich polohy (viz mapa) ukazují, že prostorová dynamika v rámci území probíhá na jemném měřítku obzvláště v lokalitě pod Luzným, tj. v území přiléhajícím k točně Luzenské cesty. Zaznamenané fluktuace početnosti na jednotlivých lokalitách proto nelze interpretovat izolovaně jako změny velikosti populace, ale spíše jako důsledek redistribuce jedinců v rámci lokální sítě stanovišť. Tento mechanismus je typický pro malé reliktní populace, kde je stabilita systému udržována právě prostřednictvím prostorové flexibility.

Významným aspektem je rovněž velikost domovských okrsků, která podle dostupných údajů dosahuje řádově jednotek km², a disperze mladých jedinců, která může zasahovat plochy desítek km².

Z hlediska ochrany druhu má tento poznatek zásadní důsledky. Stabilita lokální populace není určena pouze kvalitou jednotlivých tokanišť, ale především zachováním krajinné konektivity a kontinuity vhodných habitatů. Narušení této konektivity, například fragmentací prostředí nebo zvýšeným rušením, může vést k omezení disperze a tím i k narušení rovnováhy mezi lokálním zánikem a opětovným osidlováním. V podmínkách malé reliktní populace by takový proces mohl vést k postupné destabilizaci celého systému.

Nejlépe je znám vývoj početnosti tokajících kohoutů v lokalitě pod Luzným, tedy v oblasti v bezprostřední blízkosti točny na Luzenské cestě: 2005 – 2M, 2007 – 3M, 2009 – 3M, 2014 – 4M, 2018 – 3M, 2019 – 4M, 2020 – 4M, 2021 – 4M, 2022 – 3M, 2023 – nesčítáno, 2024 – 3M, 2025 – 3M, 2026 – monitoring proběhl, je však zapotřebí ověřit výsledek, předběžně 2M.

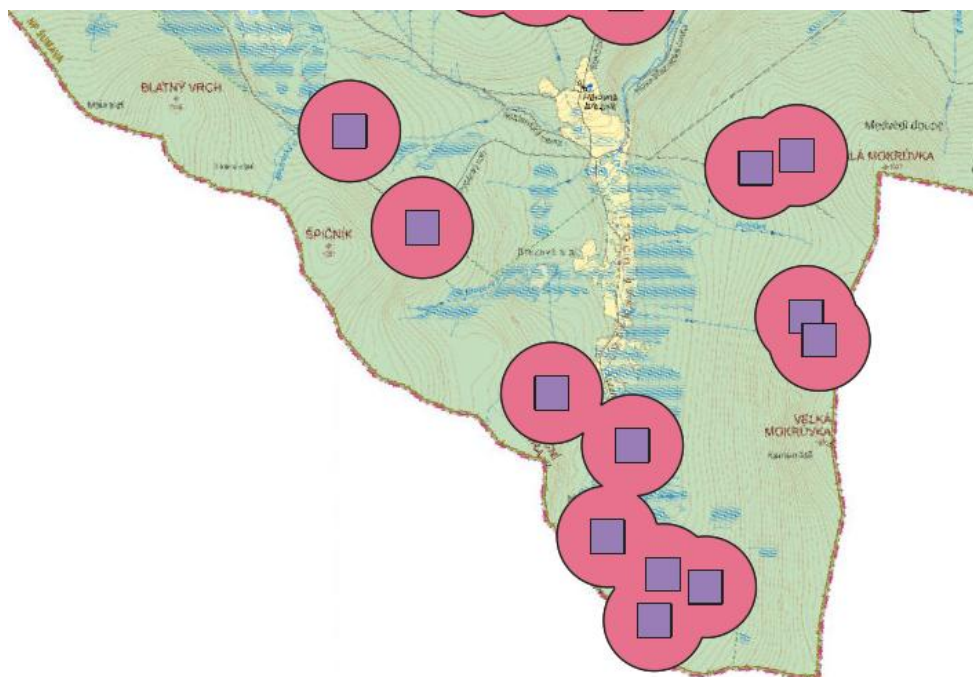
Další celoplošný monitoring všech známých tokanišť byl realizován až v roce 2021, přičemž byla potvrzena přetrvávající existence většiny lokalit evidovaných v roce 2005. Zanikla pouze dvě tokaniště (Malá Mokrůvka, Trampusův křížek). Tento výsledek indikuje dlouhodobou stabilitu habitatových podmínek v rámci studovaného území a jejich schopnost udržet reprodukčně aktivní část populace.

V případě lokality Malá Mokrůvka je zánik tokaniště zřejmě přímo spojen se změnou struktury porostu v důsledku sukcesního vývoje rané fáze lesa, vedoucího ke snížení habitatové vhodnosti pro tok. Naproti tomu u lokality Trampusův křížek nelze příčinu zániku jednoznačně určit. Zánik tokaniště Trampusův křížek je spjat s dočasným nárůstem početnosti kohoutů na nedaleké Cikánské slati, což může souviset s přirozenou vnitřní dynamikou tokanišť. Nelze však vyloučit ani vliv antropogenních faktorů, zejména rušení.

Počty kohoutů na jednotlivých tokaništích v roce 2021: Cikánská slat' 2M, Trampusův křížek 0, Špičník – sever 4M, Velká Mokrůvka 1M, pod Luzným 3. Na tokaništi Malá Mokrůvka nebyl tok registrován, nicméně dle pobytových stop lze odhadnout početnost v blízkosti původního tokaniště na 2 – 3 kohouty. Celkem tedy 12 – 13 kohoutů, bez Cikánské slati, která do původní oblasti vymezené Bufkou nespádala pak 10 – 11 kohoutů.

V porovnání s rokem 2005 tedy došlo k jistým prostorovým změnám vyvolaným přirozenými sukcesními změnami lesních společenstev, zejména pak v oblasti Mokrůvek, kde se ptáci přesunuli:

- a) do hřebenové části s vhodnými rozvolněnými biotopy a
- b) do přirozeně rozvolněných rašelinných a podmáčených smrčín na dně Luzenského údolí a přiléhajících svazích.



Poloha registrací toku od roku 2005 (modré čtverce) doplněná o 300m obalovou zónu ukazuje, že oblast pod Luzným v blízkosti točny Luzenské cesty poskytuje dostatečně rozsáhlý a strukturálně vhodný habitat pro tok tetřeva hlušce. Tato skutečnost umožňuje meziroční prostorové posuny tokanišť v rámci lokálního prostředí. Naproti tomu na ostatních tokaništích je nabídka vhodného biotopu prostorově omezenější, což se projevuje relativní stabilitou jejich polohy bez výraznějších prostorových změn.